

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de Beatitudine, de Actibus humanis, eorumque Moralitate, de
Virtutibus ac Donis, de Vitiis ac Peccatis, & de Legibus, nec-non
Dissertationem Theologicam de Probabilitate

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

Art. III. A quo actus, ad finem extrinsecum ordinatus, habeat speciem
essentialem bonitatis aut malitiæ, an ab objecto, vel à fine?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78232](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78232)

les, nec esset earum forma, sed ruina & destructio.

51 **C**onfirmatur: Quando aliquis actus virtutis, v. g. temperantiæ, imperatur à charitate, habet meritum non solum correspondens charitati imperanti, sed etiam temperantiæ ipsi elicenti, siue illud præmium ei collatum intuitu talis virtutis sit accidentale, siue essenziale, de quo in tractatu de merito: Ergo etiam duplici bonitate gaudet, quarum una correspondet objecto quod immediatè respicit, scilicet honestati temperantiæ; altera provenit à fine ad quem à charitate refertur. Consequentia patet: siquidem meritum est propria passio bonitatis moralis; Ergo ubi reperitur duplex meritum, duplex etiam bonitas moralis reperiri debet. Antecedens verò colligitur ex variis Scripturæ locis, in quibus promittitur præmium operibus misericordiæ, & castitatis, quæ in hac vita exercentur, non solum quia charitatis sunt, sed etiam quia procedunt ab illis virtutibus: dicitur enim Matth. 25. *Venite benedicti Patris mei, possidete paratum vobis regnum: esurivi enim, & dedistis mihi manducare &c.* Similiter virginitati & martyrio, ut sunt actus temperantiæ & fortitudinis, correspondent aliqua præmia accidentalialia, quæ aureolæ appellantur, ut in tractatu de beatitudine fusè ostendimus: Ergo &c.

52 **C** Ad locum verò Aristotelis, cui maxime Vazquez confidit, respondetur quod cum Philosophus dicit opus virtutis debere fieri propter ipsum, solum intendit actum virtuosum debere esse non solum ex scientia, & electione, sed etiam propter ipsam virtutem, seu propter honestatem virtutis, tanquam propter finem saltem proximum & intermedium: si enim aliquis bonum opus eliceret ex passione, vel timore, aut propter lucrum, vel inanem gloriam, non esset actus virtutis, sed vitii. Non negat tamen Philosophus, quod opus illud possit ad ulteriorem finem ordinari, & ex imperio alterius virtutis præstantioris fieri. Ita D. Thomas 2. Ethic. lect. 4. & lib. 6. lect. 10. & in 1. dist. 1. qu. 2. art. 1. ad 3. ubi sic ait: *Propter se dicitur dupliciter: uno modo secundum quod opponitur ad propter aliud; & hoc modo virtutes & honestum non propter se diliguntur, cum etiam ad aliud referantur. Alio modo dicitur propter se, secundum quod opponitur ad per accidens; & sic dicitur propter se diligi, quod habet in natura sua aliquid movens ad diligendum: & hoc modo virtutes propter se diliguntur, quia habent in se aliquid unde quarantur, etiam si nihil aliud ab eis contingeret. Non tamen est inconveniens, ut aliquid propter se amittatur, & tamen ad alterum ordinetur.*

Ex quo solutum manet aliud fundamentum adverte sententiæ, quod potest sic breviter proponi. Quando quis eligit opus pietatis propter penitentiam, tale opus non appetitur propter se, sed tanquam medium ad penitentiam: At qui medium quæ tale non habet rationem boni honesti, quæ soli fini convenit, sed tantum boni utilis: Ergo talis electio non habet honestatem seu bonitatem ultimam ab objecto, quod immediatè respicit, sed tantum à fine extrinseco ad quem ordinatur, subindeque non duplici, sed unica tantum bonitate gaudet.

Huic, inquam, argumento jam patet solutio: dicendum est enim, quod opus pietatis, assumptum propter penitentiam, v. g. elemosina facta ad satisfaciendum pro peccatis, simul ap-

A petitur & propter se proximè & immediatè, ratione propriæ honestatis ac bonitatis moralis & propter aliud, nempe propter penitentiam, ad quam ab operante ordinatur; unde non habet rationem puri medii, nec puri finis, sed finis simul ac medii, seu finis intermedii; & est bonum honestum ratione sui, & bonum utile bonum ordinationis ad penitentiam; & consequenter duplicem habet speciem bonitatis moralis, unam ex objecto in quod immediatè tendit, alteram ex fine extrinseco ad quem ordinatur. Quoniam autem sit prima & essentialis, dicemus articulo sequenti.

ARTICULUS III.

A quo actus, ad finem extrinsecum ordinatus, habeat speciem essentialem bonitatis aut malitiae, an ab objecto, vel à fine?

§. I.

Quibusdam præmissis, referuntur sententia, & vera eliguntur.

NOTANDUM primò, ad actum morale ex objecto & fine, v. g. ad largitionem elemosynæ in satisfaciendum pro peccatis, tres saltem actus conuenire, nimirum intentionem satisfaciendi pro peccatis, volitionem dandi elemosynam, & exteriorem elemosynæ largitionem, quæ elicitur à potentia exteriori imperio voluntatis. Ex quibus intentio satisfaciendi est actus purè imperans & elicitus; executio exterior habet rationem actus purè imperati; volitio verò dandi elemosynam est actus simul elicitus & imperatus: elicitur enim à voluntate ex imperio virtutis penitentiae, intendit satisfacere Deo pro peccatis. De primo actu, scilicet intentione satisfaciendi nulla est difficultas; illa enim essentialiter specificatur ab honestate satisfaciendi, quæ est finis intrinsecus, & immediatum ipsius objectum. Similiter non est dubium de actu exteriori, & purè imperato; cum enim actus exterior sit unus actus in esse moris cum interiori à quo imperatur, & quem immediatè terminat, idem profusurudicium de illo ac de isto ferendum est. Tota ergo controversia, & difficultas, procedit de secundo actu, volitione scilicet dandi elemosynam, ut à penitentia imperatur. Pro cuius majori declaratione:

E Secundo notandum est, hunc actum posse considerari dupliciter; vel reduplicativè, ut imperatur à penitentia, & procedit ex virtute & intentione ipsius, quasi medium electum ad satisfaciendum; vel specificativè, in quantum est actus misericordiæ, respiciens honestatem sui objecti, quam vis à unde imperetur & ordinetur ad alium finem ulteriorem. Primo modo habet rationem electionis: sub alia vero consideratione, & per comparationem ad objectum sub ratione honestæ & finis intermedii, est intentio. Unde Cajetanus supra qu. 8. art. 3. dicit talem actum esse unum unitate subjecti, quia est unica operatio enitativè; sed multiplicem numerositate formarum, quoniam sub

una ratione est intentio, sub alia vero electio. A
His præmissis,

Circa propositam difficultatem variè opinantur Auctores: Vasquez enim hic disp. 51. censet actum morale, quoties ad extrinsecum finem ordinatur, ab ipso fine, non verò ab objecto specificari. Curiel verò in alio extremo positus, asserit quod actus humanus, etiam formaliter & reduplicativè ut imperatus, habet speciem essentialem bonitatis vel malitiæ moralis ab objecto, non verò à fine. Valentia autem hic puncto A. docet illum tam ab objecto, quàm à fine specificari. Pro resolutione,

Dico primò: Actus imperatus, ut talis formaliter & reduplicativè, non specificatur ab objecto, sed à fine operantis.

Probatür breviter: Actus imperatus, in quantum hujusmodi, respicit essentialiter finem operantis; v.g. volitio dandi eleemosynam, ut imperata à virtute pœnitentiæ, respicit essentialiter honestatem pœnitentiæ, & non sinit in suo objecto proximo, nempe honestate misericordiæ: Ergo ut sic specificatur à fine operantis. Consequentia patet: Respectiva enim specificantur ab eo quod per se primò & essentialiter respiciunt: Sed actus humani, tam in esse moris, quàm in esse physico considerati, sunt de genere respectivorum: Ergo, &c. Antecedens verò sic ostenditur: Actus imperatus, in quantum hujusmodi, respicit essentialiter id quod respicit virtus à qua imperatur: Sed virtus à qua imperatur volitio dandi eleemosynam, respicit essentialiter finem nempe bonum pœnitentiæ: Ergo & ipsa volitio eleemosynæ, ut imperata à virtute pœnitentiæ. Unde D. Thomas qu. unica de virtutibus art. 10. ad 10 sic ait: *Actus alicuius habitus, prout imperatur ab illo habitu, accipit speciem moralem formaliter loquendo de ipso actu: unde cum quis fornicatur ut furetur, actus iste, licet materialiter sit intemperantia, tamen formaliter est avaritia.*

Confirmatur: Actus imperatus, ut talis formaliter, est subordinatus actui imperanti, & quodammodo unus & idem cum eo; unde in quantum hujusmodi, habet suam specificationem essentialem ab eo à quo actus imperans ipsam desumit: Sed actus imperans specificatur à fine operantis, quem tanquam proprium & immediatum objectum respicit, ut patebit ex infra dicendis: Ergo & actus imperatus, formaliter & reduplicativè quæ talis, à fine operantis speciem sumit.

Dico secundò: Actus imperatus specificativè sumptus, non specificatur à fine operantis, sed ab objecto seu fine operis.

Probatür primò ex D. Thoma, qui variis in locis clarè & expresse hanc conclusionem docet. Nam hic art. 2. ait: *Sicut prima bonitas rei naturalis attenditur ex sua forma, quæ dat speciem ei, ita & prima bonitas actus moralis attenditur ex objecto convenienti.* Et art. 4. recensens quatuor bonitates, quæ in actu humano reperiuntur, dicit quòd una est secundum genus, prout scilicet est actio (quæ est bonitas physica seu naturalis) alia verò secundum speciem, quæ accipitur secundum objectum convenientem, quæ moralis est: tertia secundum circumstantias, quasi secundum accidentia quadam: quarta secundum finem, quasi secundum habitudinem ad bonitatis causam. Item supra qu. 7. art. 3. ad 3. docet finem operantis non dare actui speciem substantialem, sed esse circumstantiam ejus; ut si quis forrictet pugnet ob liberationem patriæ, species essentialis illius actus non

sumitur ex liberatione patriæ, sed ex bono fortitudinis. Denique in 4. dist. 16. qu. 3. art. 1. quæstionc. 2. ad 3. facta distinctione inter finem operis & operantis, de primo ait: *Iste finis dat speciem actui, unde vel non est circumstantia, &c. Alius verò est finis agentis, & hic finis dicitur circumstantia cur: ab hoc autem actus non recipit speciem propriam, sed quasi communem, secundum quòd actus imperati induunt speciem virtutis vel vitij imperantis, supra speciem quam habent ex actu eliciente.*

Probatür secundò ratione quam insinuat S. 60 Doctor locis citatis. Finis operantis est circumstantia actus imperati absolute considerati, quæ vocatur circumstantia cur: Sed actus humani non specificantur à circumstantiis, nec ab eis bonitatem aut malitiam essentialem, sed duntaxat accidentalem desumunt; cum circumstantiæ sint veluti quædam accidentia moralia humanorum actuum, ut constat ex dictis disp. præcedenti artic. 2. Ergo actus imperati non specificantur à fine operantis, sed ab objecto, seu fine operis.

Confirmatur: Si actus imperati specificarentur à fine extrinsecò, ad quem ordinantur, sequeretur quòd finis operantis nunquam esset circumstantia: Sed hoc est falsum & contra communem sententiam: Ergo & illud. Sequela probatur: Finis operantis, si comparatur ad intentionem, & actum imperantem, non est circumstantia, sed objectum proprium & specificativum, ut supra annotavimus: Ergo si pariter det speciem essentialem electioni, & actui imperato, nunquam erit circumstantia, seu accidens morale actus humani.

Probatür tertio: Actus imperatus specificatur ab eo quod primò & immediatè respicit: Sed primò & immediatè respicit objectum, secundariò verò & mediatè finem operantis, ut patet in exemplo adducto, volitio enim dandi eleemosynam, à virtute pœnitentiæ imperata, primò & per se respicit honestatem misericordiæ; secundariò verò & per accidens tendit in bonum pœnitentiæ ad quod ab operante ordinatur, in ò talem finem non respicit, nisi ut terminata ad proprium objectum, & consequenter ut ab ipso specificata: Ergo actus imperatus non specificatur à fine operantis, sed ab objecto & fine operis.

Confirmatur: Ordinatio quæ iste actus ordinatur ad finem extrinsecum operantis, non inuolat ejus naturam: Ergo si talis actus ex se, & secundum se sumptus, habeat suam speciem essentialem ex objecto, etiam si ad finem extrinsecum ab operante ordinetur, eandem speciem servabit, & solùm addet novum ordinem ad finem operantis, & ratione ejus novam speciem accidentalem. Sicut quia color non mutat essentiam hominis, non addit illi novam speciem substantialem; sed accidentaliter tantùm illum: intra propriam speciem perficit.

Probatür quarto: Actus imperati non eliciuntur ab ea virtute, ad quam pertinet finis, sed ab ea ad quam pertinet objectum, v.g. actus jejunii imperatus à pœnitentiâ, non elicitur à pœnitentiâ, sed ab abstinentiâ; martirium imperatum à charitate, non elicitur à charitate, sed à fortitudine, ut docet S. Thomas 2. 2. qu. 124. art. 2. ad 2. Ergo actus imperati non specificantur à fine, sed ab objecto. Consequentia patet; quia idem est specificativum actus, & habitus à quo procedit: Ergo si actus imperatus non procedat à virtute, ad quam pertinet finis, sed ab ea ad quam pertinet

net objectum, non specificatur à fine, sed ab A
objecto.

65 Denique si actus imperati specificarentur à fine operantis, omnes actiones iusti, qui se & omnia sua ex charitate retulit in Deum, essent ejusdem speciei essentialiter, nempe charitatis, & nunquam iustus exerceret actum alterius virtutis, subindeque omnes aliae virtutes à charitate, in eo essent otiosae & superfluae: quod est absurdum, ut articulo praecedenti ostendimus. Sequela patet: nam in tali homine omnes actus quos exerceret, referuntur in finem charitatis: Ergo si actus imperati specificentur à fine operantis, non verò ab objecto & fine operis, omnes actus huius hominis erunt ejusdem speciei essentialiter.

Sequeretur etiam ex eadem sententia, quod actus fidei informis, & fidei formatae, non essent ejusdem speciei essentialiter, sed diversae; quia unus specificaretur ab objecto, alter verò à fine charitatis, à qua informatur: unde fides non esset ejusdem speciei essentialis in homine peccatore, & in homine existente in gratia.

Item sequeretur nullum dari actum indifferenter secundum speciem: nam cum non detur actus, quantumcunque ex objecto sit indifferens, qui ex fine non sit bonus, vel malus, ut ostendimus in disputatione sequenti: si finis essentialiter specificet actus humanos, sequitur evidenter, nullam dari actum, qui non sit essentialiter bonus, vel malus, ex sua specie.

Ex quibus exclusa manet sententia Valentiae, asserentis actus imperatos ab objecto & fine operantis simul sumptis specificari: tum quia ex hac sententia eadem absurda & inconvenientia sequuntur, ut consideranti patebit: tum etiam quia una res simplex non potest sumere speciem essentialiter à duobus, quae solum ex voluntate operantis per accidens conjunguntur: Sed objectum actus imperati, & finis operantis, ex voluntate operantis per accidens conjunguntur: Ergo actus imperatus, ab objecto & fine operantis simul sumptis specificari non potest. Major est cetera: quia cum species rei simplicis sit ens per se, non potest essentialiter pendere ab eo quod est per accidens. Minor etiam patet: nam elemosyna v.g. pro voluntate operantis potest ad innumeros fines bonos vel malos ordinari, ut ad amorem Dei, ad satisfactionem peccatorum, ad gratiarum actionem, ad inanem gloriam, &c. Ergo objectum actus imperati, & finis operantis, per accidens conjunguntur.

67 Ex dictis inferes, quod facta comparatione inter duas illas species, quae in actu imperato reperiuntur, illa sola quae sumitur ex objecto est essentialis, alia verò quae est ex fine, accidentalis. Patet hoc corollarium ex dictis: Primo quia finis operantis est solum circumstantia actus: Sed circumstantiae bonitatis & malitiae duntaxat accidentalem tribuunt. Ergo & finis operantis. Secundo, quia ut supra dicebamus, ordinatio in finem operantis accidentaliter advenit actui, & per accidens cum ejus objecto specificativo conjungitur. Tertio, quando alicui actui competit duplex species, aut duplex bonitas, illa est essentialis, quae est ex se invariabilis, & illa accidentalis, quae competit variabiliter: Sed species, vel bonitas aut malitia, quae competit actui imperato ratione objecti, est invariabilis; quae verò convenit ex fine, est variabilis, & potest adesse vel abesse ab actu, ut patet in exemplo elemosynae saepe adducto; bonitas enim vel hone-

stas misericordiae, quae ipsi ex objecto convenit ab ea inseparabilis est; ea verò quae sumitur ex fine, variabilis est; cum ille qui vult dare elemosynam ad satisfaciendum pro peccatis, perleverando in eadem voluntate, possit mutare finem, & intendere v.g. agere gratias Deo pro acceptis beneficiis: Ergo species quae sumitur ex objecto est essentialis, illa verò quae est ex fine operantis, accidentalis.

Dices primo: Aristoteles 1. Ethic. cap. 2. constituit duos casus: primus est, quod aliquis commisit adulterium ut posset furari: secundus, quod alius est contra furatum est ut frueretur feminâ, & committeret adulterium. Et concludit, quod in primo casu operans est magis fur quam adulter; in secundo verò est contra est magis adulter quam fur: Sed operans denominatur fur vel adulter à suo actu: Ergo unus actus debet esse magis futurum, quam adulterium; alter verò est contra magis adulterium quam furatum; subindeque in illis species desumpta ex fine potior est ac principalior eâ quae sumitur ex objecto.

Respondeo primo, in moralibus operantem magis denominari ab affectu, vel habitu, à quo actus imperatur, quam ab ipso actu imperato: unde cum in primo casu ille qui committit adulterium ut frueretur, magis sit affectus ad furatum, quam ad adulterium, magis dicitur fur, quam adulter: contra verò cum alter qui furatur ad adulterandum, magis sit affectus ad mœchiam, quam ad furatum, & ex illa moveatur ad furandum, potius dicitur mœchus vel adulter, quam fugiens in primo casu species adulterii sit prima ac praecipua, & in secundo species furii. Solutio est D. Thomae qu. 8. de malo, art. 1. ad 15. ubi sic habet: *Dicendum quod aliquis non denominatur fur vel mœchus ex actu vel passione, sed ex habitu sicut de iusto & iniusto Philosophus dicit in 5. Ethic. Mentis autem hominis provenit ex habitu: & ideo quando aliquis furatur ut mœchetur, committit quidem actum peccatum furii, sed tamen intentio procedit ab habitu, & ideo non denominatur fur, sed mœchus.*

Respondeo secundo: quod volens adulterare ad furandum, vel furari ad adulterandum, non solum denominatur fur, vel adulter à tali actu imperato, sed etiam ab actu imperante, quo vult furari vel mœchari; & quia talis intentio furandi vel mœchandi, imperans alium actum, principalior est, quandoquidem ex illa movetur operans ad actum imperatum, Aristoteles dixit operantem in primo casu esse magis furem quam adulterum, in secundo magis adulterum quam furum.

Dices secundo: D. Thomas supra qu. 13. art. 1. affirmat, quod quando martyr imperatur à charitate, materialiter est actus fortitudinis, & formaliter est actus charitatis. Ergo cum essentia sit id quod est formalissimum in re, censet speciem, quae in actu imperato desumitur ex fine, seu virtute imperante, esse essentialem, eam verò quae est ex objecto, esse solum accidentalem.

Sed nego consequentiam: licet enim essentia sit formalissimum rei consideratae quantum ad substantialia, tamen si conferatur cum accidentibus supervenientibus, materialiter se habet ad illa in quantum sunt actus ejus; homo enim materialiter se habet ad album & nigrum, ad Philosophum & Arithmeticum, quae sunt species accidentales ejus; & sic actus fortitudinis exercitus ex imperio charitatis, licet essentialiter sit fortitudinis, & charitatis accidentaliter, recedatamen

tamen dixit S. Thomas, quod materialiter est fortitudinis, & formaliter charitatis, ut significaret talem actum esse elicitive & substantialiter à fortitudine, imperativè autem ac directive à charitate; & hoc exemplo declararet, quod electio elicitive & substantialiter pertinet ad voluntatem, licet directive ab intellectu dependeat.

§. II.

Solvuntur obiectiones.

OBJECTIONES primo contra primam conclusionem: Imperium non mutat naturam actus imperati: Ergo si actus imperatus secundum se spectatus specificetur ab objecto, non vero à fine operantis, etiam ut imperatus, & in finem operantis ordinatus, idem specificativum habebit.

Respondeo concessio Antecedente, distinguendo Consequens: etiam ut imperatus idem specificativum habebit: si ly ut sumatur specificativè, concedo: si (umatur reduplicativè, nego. Nam, ut supra dicebamus, actus imperatus, in quantum hujusmodi, habet idem specificativum ac ipse actus imperans, cum sit quodammodo unum & idem cum eo: unde sicut intentio imperans electionem, specificatur à fine, quem ut proprium & immediatum objectum respicit, ita & electio, si consideretur formaliter & reduplicativè ut imperata.

Objicies secundo contra secundam conclusionem: D. Thomas hic art. 6. ait: *Sicut actus exterior accipit speciem ab objecto circa quod est, ita actus interior voluntatis accipit speciem à fine, sicut à proprio objecto.*

Respondeo D. Thomam, nomine actus exterioris, comprehendere actum omnem imperatum, sive ille à voluntate, sive ab alia potentia sit elicitus; & consequenter nomine actus interioris solum actum imperantem intelligere, ut explicat Cajetanus ibidem; & patet, quia in resp. ad 2. ejusdem articuli de eodem actu interiori ait: *Comparatur ad exteriorem, sicut formale ad materiale.* Actus autem qui se habet ut formalis, est actus imperans, & actus qui se habet materialiter est actus imperatus, ut idem S. Doctor supra qu. 17. art. 4. docet.

Objicies tertio: Illud primo specificat volitionem eleemosynæ, atque essentialem illi tribuit bonitatem, quod est ratio formalis volendi eleemosynam: Sed ratio volendi eleemosynam respectu ejus qui illam vult propter finem charitatis v.g. est finis charitatis: Ergo ipse finis charitatis tribuit actui illi imperato bonitatem essentialem. Major est evidens: quia actus non specificatur ab objecto materiali, sed à formali: Ergo quamvis eleemosyna sit objectum materiale talis volitionis, si tamen finis charitatis sit ratio formalis volendi eleemosynam, ab illo specificabitur volitio imperata eleemosynæ. Minor auctem probatur: Quando idem numero actus fertur in medium & in finem, tunc finis est ratio volendi medium, ut docet S. Thomas supra qu. 8. art. 2. & qu. 12. art. 4. Sed ille idem actus imperatus fertur in eleemosynam tanquam in medium, & in objectum charitatis tanquam in finem: Ergo si ipse charitatis est ratio volendi eleemosynam, respectu ejus qui ipsam vult propter finem charitatis.

A Respondeo distinguendo Majorem: quod est ratio formalis volendi eleemosynam, proxima & immediata, concedo Majorem: remota tantum & mediata, nego Majorem, Similiter distinguo Minorem: ratio volendi eleemosynam, remota & mediata, est finis charitatis, concedo Minorem: ratio volendi proxima & immediata, nego Minorem: eleemosyna enim habet propriam bonitatem, non participatam à fine charitatis, secundum quam movet voluntatem, quamvis non sine ordine ad finem charitatis; & hæc est honestas misericordiæ, quæ est ratio formalis proxima & immediata illam volendi.

B Instabis: Talis actus est electio: Sed tota ratio nedum remota, sed etiam proxima, movens voluntatem ad eligendum, est bonitas finis qui intenditur: Ergo finis charitatis est tota ratio volendi eleemosynam, respectu illius qui eam vult propter finem charitatis.

Respondeo negando Majorem: nam ut supra 2. notabili observavimus, talis actus non est pura electio, sed etiam intentio; quia tendit in bonitatem eleemosynæ ut in finem intermedium; finis autem intermedius, cum simul habeat rationem finis & medii, & bonitate non solum utili, sed etiam honesta gaudeat, utrumque actum (intentionem scilicet & electionem) secundum diversas rationes terminare & specificare potest. De quo plura diximus contra Vasquez tract. 1. disp. 1. art. 5.

C Objicies quartò: Plura peccata habent speciem essentialem à solo fine, & non ab objecto: nam D. Th. 2. 2. qu. 110. art. 2. ex diversis finibus distinguit diversas species mendacii: si quis enim proferat mendacium animo recreandi se vel alium, dicitur mendacium jocosum: si ex intentione juvandi proximum, mendacium officiosum; si ex intentione illi nocendi, mendacium perniciosum. Similiter si quis verbum injuriosum proferat animo auferendi honorem proximo, est contumelia; si ex intentione dissolvendi amicitias, susurratio; si ex intentione confundendi audientem, irrisio: Ergo actus humani habent speciem essentialem à fine operantis, non verò ab objecto.

Respondeo distinguendo Antecedens: plura peccata habent speciem essentialem à fine, pro ut redundat in ipsum objectum, & intrinsicam causat in eo diversitatem, concedo. Potest enim fieri ut finis qui apparet esse extrinsecus & operantis, sit revera intrinsecus & operis, ut contingit in exemplis adductis: nam quia objectum & finis intrinsecus mendacii est dicere falsum cum intentione fallendi, ut docet D. Thomas 2. 2. qu. 110. dicere falsum cum intentione fallendi in materia jocosa, constituit mendacium jocosum; in materia perniciose, mendacium perniciosum & sic de aliis: ubi vides quomodo intentio fallendi in tali vel in tali materia ingrediatur rationem objecti, & finis intrinseci. Idem cum proportionem dicendum de aliis peccatis linguæ, ut de detractioe, susurratioe, discordia, &c. Alia argumenta quæ contra hanc conclusionem fieri possent, disp. præcedenti, art. 1. soluta sunt.

* * *